Излази три пута на недељу: Уторком, Четвртком и Суботом.
Стаје у Србији на годину 120 гр., на 6 мес. 60 гр., на 3 мес. 30 гр.; а у Аустрији: на годину 12 фор., на 6 мес. 6 фор., на 3 мес. 3 фор. без штемпларине.

ВИДОВ ДАН.

За огласе плаћа се по 2 гр. ч. од врсте за три пута.
Неплаћена писма примају се само од дописника и шаљу се на редакцију; а пренумерацију у наплаћеном писму прима администрација. Обе су у старом здању бр. 54.

БРОЈ 88. У Београду, 10. Августа 1865. ГОДИНА V.

„Пре неку недељу синовица је једног од банатских владика српских, кћи знамените једне породице српске у Банату, оставила веру својих праотаца па прешла у туђу и удала се за туђина.“

„Та је Српкиња већ пре тога тако васпитана била, да јој је српство и српски језик био само предмет за презирање и ружење.“

Ове су врсте, које читасмо у „*Напретку*“, пробудиле у нама горка и немерна осећања, — осећања, која нас више него један пут обузимаше кад посматрасмо којим се начином велики део наше младежи, народ дакле наш у будућности васпитава.

Та народној индивидуалности опстанак, чврстоћа и способност живота зависи једино од тога, да се дух суштаствености њене оснажи, да се особине њене развијају, да суштини њеној следамо прилагодити најлепше плодове ума развитка.

Па тежити да се оно што је народно сачува у народности, та је тежња света, нити се ико може ње опростити, јер заиста то је прва дужност сваком народу. Чим на свету има више народности, то поуздано можемо казати, да опстанак њихов иде у план васионе, да оне спадају међу ликове створења као и све друго што испуњава простор света. А што год постоји с правом да постоји има и дужност да постојање своје негује и унапређује, на сваки пак начин да га стално развија и одржи у снази. А будући се ова цел онда истом постићи може, кад сви из народа солидарно томе на руку иду, то и сама пасивност појединих у овоме погледу грешна је, а шта да кажемо још и кад се напротив ради? Није ли такав поступак преступљење противу онога што је најплеменитије у народу, против вековечне народне личности? Ко занемари своје народне особине, тај је преступник против своје народности, која се њим и његовим потомцима ослабљава.

А кад је сачувати народу живот исто тако дужност света као и сачувати га појединим људма, то је онда убијство народности кад се живот овај умртвљава, ако ће бити и само у једном лицу, јер тим умртвљавањем појединих удара се на целу народност. С тога нас и торко боли онај догађај, који у почетку споменусмо.

Али ова боља у толико је већа, што се све ово догодило у породици, која је високом свештеном лицу тако на близу. Ту нам се очима нашим отвора још и друга једна пропаст, на име видимо недостатак религиозног васпитања баш онде, где би му се најмање надати могли. Кад учитељ народни тако мало морална утицаја има на најближу родбину своју, а колики му је онда утицај који би имао на народ? То нам питање открива смутне изгледе, јер ако је слободно закључити да такви пастири и чувари наше свете вере морају бити без икаква утицаја, онда тешко да са свим не осироти народ наш — а ко ће моћи да превиди шта ће од тога на послетку бити?

И ко не ће узданути на оваку страшну празнину у нашему народном животу: на недостатак народно-световног и народно-религиозног васпитања?

Исповедамо да нас случајем овим не би толика туга обузела, да се није прво догодио на таком месту, и за тим да нам не отвора поглед на опште религиозно-народно стање у нас. Тако нас тај случај подсећа на многе подобне прилике, и једну ћемо само да напоменемо. Једна се млада Српкиња васпитала у туђини, па дошавши кући својој у Београд при разговору о светковању ускршњих празника запитала је: а шта је то ускрс? Можемо помислити какво је поразно упечатљење таква реч „васпитане Српкиње“ произвела у њеном кругу. Дајемо децу васпитавати у средини туђих стихија, васпитамо их и изображавамо, али не српски, тиме пак направимо од њих космополите без народности, без отаџбине и завичаја! Каква несрећна створења морају бити та деца кад не могу да изусте благе оне речи што душу и срце узвишавају: „мој Бог“, „мој народ“, „моја отаџбина“, мој завичај“? Такви су људи жртва светскоме вртлогу!

Прва нам је дакле и најпреча потреба у нашем народном животу да преиначимо васпитање своје деце. И на религиозном и световно-народном пољу мора нам васпитавање са свим друкчије ићи него до сада. Наравно је да реформа у ствари васпитавања треба понајпре да се покаже у учитељима народним: докле свештенство наше није народно васпитано, народу нашем и његовој цркви нема утешна изгледа. И свештеник наш — па још нарочито он — мора да зна да је *Србин*, и онда ће тек моћи *српски* да ради код своје паствe. Па онда сав народ наш треба за начин васпитавања своје деце да узме оно што је народно; српски оцеви и српске мајке морају се отрести луде мисли да фантому цивилизације изобразе људе, него им ваља децу изобразити за веру, за народ, за отаџбину, за историју, за будућност нашу, ако не ћемо да Срби убију своју народност, т. ј. ако сами не ћемо да будемо жртва празне идеје. Изобразити се, сву цивилизацију постићи можемо и у кругу своје народности, а изображеност изван ових граница за нас је средство да историјски и народно-политички изумремо.

Сваком дакле патриоту српском — био где му драго — мора на уста излећати једини глас: српска благонаравност, српско васпитање, чување живота српског. На мору историје сачувају се само они народи, који су у особинама својим чврсти, који су себи верни, — људи свега света пропадају брзо у таласима времена! На ову истину, коју потврђују анали свију векова, нека не заборави ни један Србин.

Наш је задатак то: да се у заједници народних племена европских одржимо као народно племе које је врпњак с осталима, а к томе нас води само народно васпитање.

ПИТАЊЕ НАРОДНОСТИ У УГАРСКОЈ.

X.

(Продужење)

2) У наведене три жупаније, у којима је српска стихија или искључива или у већини, има — као што рекосмо — српски језик бити званичан. А будући да Срби хоће да се равноправност поштује и врши не само у теорији него и у практици, то је далеко од њих да би тражили или чинили штогод, што је томе противно. С тога пристају драговољно, да суграђани њихови у овим жупанијама, који су другог језика, обраћају се жупанијској власти језиком својим. Разуме се од себе, да у општинама и муницијама, где нема мешовите народности, језик за јавне послове треба да се узме дотичне народности; а у мешовитима да већина изабере који језик хоће. Ово са свим одговара и суштини угарске муниципалне автономије и начелу које треба да пресуђује при опредељавању права појединим језицима. Тим ће се начином у делу извршити равноправност језика, и чувајући већини право не ће се мањини никакав вред нанети. Па онда ће и свака мањина имати право да ште да за развитак њене народне личности, н. пр. у цркви, школи, просвети и т. д., приноси и већина, у српским дакле жупанијама да се Срби старају и за друге и материјално их потпомажу. Мањина на овај начин не ће иза већине остати у назатку што се права тиче, него ће обе стихије уживати потпуну узајмицу. Кад мањина у сваком погледу помаже да се већина унапреди, онда је и већина дужна да то исто чини мањини. А само се од себе разуме да и по другим жупанијама, где су већини и мањини друкчије стихије, ваља такође овако да се врши равноправност, и онда ће у свој Угарској бити равнотежа у праву и дужности. Где су Срби у мањини, као што ће н. пр. бити у жупанијама барањској, тамишкој, арадској и т. д., ту имају право да траже да им већина помаже да се морално, материјално и умно развијају и подижу, управо као и мањина у жупанијама српским. А по овоме што смо рекли мора се претпоставити да ће по вишим местима државне управе бити људи, који ће разумевати српски, те да нема сметње у свршивању послова, који одатле иду жупанијама српским и од ових тамо. Законом пак мораће се одредити да жупаније буду међу собом изједначене, па тим начином да се доврши оно, што је год. 1847-48 започето.

3) Ако ће Угарској да се оснује будућност, то може бити само тако, да се свакој народности у целоме њеном простору да правица. По томе ваља и Србима да се поврати право, које им припада да имају војводу, који би видљиво представљао невидљиву народну личност. Најстарија времена угарске историје показују нам да ово достојанство постоји по закону; историја нас учи да су Срби — наравно под својим поглаварима — и пре него што Мађари дођоше под Арпадом становали на великој равници између Дунава и Лајте, Крапата и јадранског мора; *) а и у време Арпадове династије имали су Срби своје политичне поглаваре, признате изреком од угарских краљева; **) па знамо и за многа имена српских војвода од Стевана Бранковића до Јована Чарнојевића. Истом више него нелегална политика доцније туђе династије једнострано је, дакле незаконито и без сваких последица за будућност укинула ово право српско. По закону постоји и данас, јер — као што знамо — насиље не укида права. И овај је војвода по законима земаљским baro regni, па као такав спада међу остале државне великаше тог реда, има бити треће — одмах после бана хрватског — или по крајњој мери четврто — одмах после таверника — лице у краљевству, и поред ових добити сталну столицу у горњем дому, где би стајао као заступник Срба угарских. А достојанству војводином приличило би да је у једно и велики жупан у којој од српских жупанија. Против таковог чега тешко да би се имало што приметити. Та није ли и палатин велики жупан у жупанији пештанској? Кад су велики достојанственици на оваким части пуним местима, тим она добијају још већу важност и народу приносе више среће и благослова.

Што ово тражимо за Србе, то је с једне стране основано на праву, а с друге у интересу је и Срба и Мађара, ***) јер не заборављајмо

---

*) Види: Engel's Geschichte des ungarischen Reiches, I., стр. 67; и за тим: Dobrovsky's Slavin, стр. 234.

**) Види Рајића историју словенских народа.

***) Достојанство војводе српског укинула је само она политика, која угарску круну хоће да сматра као наслеђену и као да је без икаквих особитих права, па тако би рада и да поступа с њом. У интерес је тој политици ишло да нема

никад да Мађари и у опште држава угарска тим чвршће стоји, што је тврђи политично-социјални положај браћи нашој преко, те по томе ако се само све околности узму у призрење као што ваља, не можемо ни мало сумњати да ће нам се ова жеља испунити.

4) Уставна равноправност као и виша начела, која данас владају свуд, изискују на исти начин и да су све цркве у земљама круне угарске, као спољашњи израз припознатих религија, равноправне и међу собом једнаке. Идеја „државне цркве“ преживела је своје време; кад се један пут већ признало да религиозно уверење не подлежи световној цензури, да ужива дакле потпуну независност од стране државе, онда је и суд изречен о цркви државној; начело: слободна црква у слободној држави мора и треба свуд да влада; то је нужна последица душевном напретку хришћанског човечанства. Држава не може стварати монопол на пољу религиозном а да не повреди виша начела; она има равномерно да заклања и потпомаже све цркве које је признала. Леп нам пример ту даје наша држава — млада, тек постала Србија. Далеко већи и огромнији део српских државних грађана припада православној цркви, а ипак држава српска троши на издржавање и других цркава, на име протестанске и католичке.*) Овако исто мора бити и у напредној, великој и племенитој земљи угарској. Српска православна црква треба да се изједначи с католичком у свему што би од државе тражити могла. Ми бисмо за ово могли навести и са свим других аргумената, као н. пр. што Мађари имају Србима да захвале за благодети хришћанске вере, јер — као што знамо — они су им у томе учитељи били,*) за тим и што је православна црква у угарској земљи старија од католичке, и још пре својих 800 година имала је много манастира а католичка само један:**) али ти нам аргументи не требају, јер се позивамо на начело, које је вавек стално и истинито. С тога:

а) достојанство патријарха српског нека се државоправно припозна и карловачком митрополиту за свагда поврати, па овоме столица у горњем дому земаљског сабора даде поред примаса као највећег вршка католичке цркве у држави;

б) православни архијереји српски нека ту у горњем дому имају столицу заједно с католичкима по реду старешинства како је који пре рукоположен;

в) ако се поврате достојанства наследних великих жупана, па примас угарски добије опет право да је велики жупан у жупанији остроГонској, онда и патријарх српски нека је свагдашњи велики жупан у жупанији сремској;

г) виши православни клир српски нека издржава држава као и католичке другове његове;

д) српска црква нека је слободна па синоди архијерејски нека се држе искључиво само под председавањем патријарха као природног старешине њеног без икаква владина комисара; и по томе:

е) црквено-школска автономија нека се утврди Србима законом државним, па укине за свагда онај изузетни положај, у коме они с тим стоје изван земаљских закона и зависе искључиво од Беча, а на саборима народним војвода српски нека је свагда председник и природни комисар владин.

Излишно нам је казивати каква је зла плода ту приносио туђ утицај, ни како се баш и самим Мађарима тиме много нашкодило. Највећа несрећа, што сналажаше племенити народ, долазила је управо од самовољства, којим се од горе мимо земаљске законе поступало с црквом и школом српском. Већ и само због тога је досадашњи начин дворске политике био несносан што вређаше право, а у последицама и плодовима својим још је био и злокобан. То мора престати један пут за свагда. Ствар је то очевидна, нити нам треба о њој трошити речи.

(Продужиће се.)

пријатељства између два храбра народа, као што су Мађари и Срби, а ако би кад међу њима дошло до пријатељства, ласно се Срби, кад немају политичне главе своје, поред поглавара црквеног могу одвући на страну Мађарима противну. Зато и каже Бартенштајн (стр. 108): „Dem Hofe war damit (mit Aufhebung des Vojvoden) gedient, da man diesen (den Metropoliten) durch alleinige Sperrung der Temparalien weit leichter als einen kriegsverständigen und eine zahlreiche streitbare Mannschaft commandirenden General, leiten, lenken und im Zaume halten kann.“ (Т. ј. „Двору је послужено тиме (што је укинут војвода), јер овај се (митрополит), само кад би му се одузели приходи, може лакше вући, управљати и под уздом држати, него генерал, који је у војни вешт и командује многобројном војском.“) Разумети ваља да је у оно време војвода био у једно и заповедник народне војске, па то би и сад могао бити у српским жупанијама над народном гардом, ако се ова заведе као што прописују закони од 1848.

*) Што католичка црква још не ужива ово, кривица је до њене општине, а не до државе српске. За нас је доста што земаљски закон и њој подјемчава потпору од стране државе.

*) Ово се између осталога и отуда види, што Мађари и дан данашњи месеце у календару називљу по свецима источне цркве.

**) Папа Силвестар тужио се да у Угарској има само један латински манастир а грчких много. (Licet unum sit in regno tuo Latinorum coenobium, quum tamen ibidem sint multa Graecorum.) Види: Црте живота народа српског и т. д., стр. 3.

ДОМАЋЕ НОВОСТИ.

* **У Београду, 10. Августа.** Као што нам пишу из Аранђеловца, јуче се Његова Светлост кренула натраг у престолницу, и то преко Гор. Милановца, Крагујевца и Смедерева. На овом путу походиће Таково, манастир Враћевшницу и село Црнуће, где је негда блаженопочивши господар живео. За време бављења свог у Аранђеловцу светли је господар употребио свега 28 купатила и ово купање тако му је пријало, да је сад са свим ведрог и испуњеног лица. Ишао је једног дана на Букуљу, после на Венчац и малу Букуљу, све околне брегове. Походио је минералне воде у Бањи и Даросави, и више пута ишао у лов. О св. Илији држао је смотру над једним тамошњим баталионом народне војске, која је врло добро маневровала, а и у нишан гађала. Истог дана пуцало се из једне шест-фунтовне олучасте батерије с врло добрим успехом.

О новој води, која је ту за време бављења Његове Светлости пронађена, пише нам дописник да је иста већ довршена, но није удешена за купање већ за пиће. Ту воду анализовао је крагујевачки апотекар г. Шилић и по пронађеном резултату даје из једне литре 13 грана сталних честица: магнезије, мало натрона и мало гвожђа, креча, но њега више него магнезије; шљункасте киселине има више него у старом извору, а има и клора. Ово су саставне честице њене. Ваљало би је још и квантитативној анализи подврћи те да се дозна како су базиси сједињени с киселинама. По свој прилици биће креч и магнезија с угљеном киселином сједињена и то два еквивалента угљене киселине с једним еквивилентом креча и магнезије, а клор биће сједињен с натријумом, но по точној анализи биће можда и с магнезијом. Гвожђе као оксид на неколико метара куд вода отиче нигде се не сталожи тако брзо, као код старог извора, које може и отуда произилазити, што има врло мало гвожђа, или и оно мало не може да се оксидише на ваздуху због многе угљење киселине, која га непрестано држи у раствореном стању.

Овај извор лежи к северо-западу од старог извора и даје за сахат од прилике до 240 ока воде, дакле скоро двојином више него стари извор.

Осим овог извора ископан је још један но врло слаб. У њему се вода одмах на самој површини оксидира и свуд за собом куд отиче оставља црвен траг. Стране тог извора свуда су у наоколо поцрвенеле, које се код првог не примећава. Једна литра ове воде, укувана у сасуду од платине, дала је 16 грана сувих солних честица. У тој води има по квалитативној анализи: магнезије, креча, мало сумпорне киселине,

НАГРАЂЕНО ПОЖРТВОВАЊЕ.

ЦРТА ИЗ КРВАВОГ ВРЕМЕНА ОД ПРЕЛАСКА КАРАЂОРЂЕВА ПА ДО УСТАНКА МИЛОШЕВА.

ОД ДРАГ. ЈОВАНОВИЋА.

I. ДВА ХАЈДУКА.

Како си красна ти српска земљо!... Па опет врхови твоји од планина не поносе се својом дивном лепотом! Може бити да оплакују тешку судбину Србина, може бити да и они горко осећају што Србин по стенама твојим не пролази више с пушком о рамену певајући веселу српску песму!... Колико си и колико невине крви твојих племенитих синова у себе усисала ти српска земљо, колико си и колико јединаца што за свету слободу падоше примила у своја недра!... Али кад узаври та мученичка невина крв, кад се јуначке кости заливене племенитом крвљу потресу — онда ћеш и ти српска земљо на свагда запевати гласом радости, и тај твој глас разлегаће се далеко, далеко!... У твојим неприступним кланцима, у твојим страховитим врлетима скриваш ти духове, који за толико векова не дадоше да се име Србина угаси, да га нестане. Ти духови то су изасланици божји, преко којих се Бог Србину јављао, преко којих му је казивао да Бог још зна за Србина!... О, Мораво поносита реко, како се титраш својим бистрим таласима! Зар си заборавила на онај крвави покољ на варваринском пољу? Зар не памтиш ону свету борбу на Мишару за слободу? Ти се играш својим бистрим таласима е мислиш што су ти изапрали твоје стене обојене племенитом крвљу за слободу, па су и ране у Србина извидане? — Питај твоју посестриму, лепа реко, што се у тебе улева, је л' она тако весела као што си ти, — питај е да л' је утрљо сузе Србин и онамо од куд она тече? — Опомени се, смерна реко, колико си пута испунила своје корито сузама кукавног Србина, не заборављај колико си јуначких глава и лешева српских сахранила у себе, колико си мученичке крви однела у хладно Дунаво, у далеки свет!...

У оваке се мисли дао беше Чедомиљ седећи на обали моравској код Варварина, и он би може бити још дуго остао у том заносу, да га са стране његов побратим не пробуди из тог слатког сна!

— Побратиме, помаже ти Бог! и ухвати га за руку.

— Бог ти добро дао побратиме Огњане, а где се збиља задржа толико? — Ја овако нешто замишљен готово и заборавих да је доба да кући идем, но ако ти је по вољи, седи да овако заједно нагледамо се бистре Мораве!...

— И да ме не понуди, ја мишљах да те сам понудим. — Седоше обојица озбиљно пред собом гледећи, као да им предстоји каки страшан догађај.

После кратког свечаног ћутања предузе реч Огњан:

— Побратиме, дође време да ме познаш ко сам, — и очи му се наводнеше. Два месеца је већ протекло како дођох натраг у своју постојбину са жељом да се са својима видим, али место тога нађох само горке уздахе!... Опрости побратиме што сам тако слаб, те не могох да сузу уздржим, успомена на моје родитеље добоко потреса ојађену душу њихова јединца!... Како дођох побратиме, ти ме прими у крило твоје родбине са свом љубазношћу, па да то све још свечаније потврдиш пружио си ми руку братске љубави — и, ми смо данас побратими. Несам имао чим да ти за толику племенитост благодарим, али ја који сву наду у Бога полажем знам да он види моје чисто срце, па се у њега уздам!... Чуј побратиме моју исповест — ја хоћу да и ти мене познаш као што сам ја тебе познао: још 1804 године, кад ми бејаше истом

а клора више, осим тога има и угљене киселине и много гвожђа.

Стари извор није се могао због краткости времена точно анализовати, али ипак увидело се, да Хердер није баш најточније ту воду анализовао, јер осим гвожђа и угљене киселине има у њој и солних честица. При кувању дала је врло леп бео талог.

У колико се могло на брзу руку што веће угодности за госте удесити, направљена су одмах по доласку Његове Светлости и одвојена купатила у кадама код старог извора и ова су с врло добрим успехом употребљавана. Надати се можемо да ћемо их до године имати и више направљених па и удеснијих.

Гостију је ове године на киселој води било од прилике до 700, а може бити и више, јер многі се нису лекару ни јављали.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

Међу Аустријом је и Пруском распра због Шлезвиг-Холштајна за сада легла. По свима гласовима, који о томе стижу, погодиле су се тако, да војводства поделе међу собом и свака за се да врши у њима своју власт. На тај начин Пруска узима Лауенбург са свим себи и платиће Аустрији накнаду, при томе пак задржаће Холштајн а Аустрија Шлезвиг, па свака за себе у њима владати док се коначно не угоде како да се земља уреди. Сад не ће више бити ни само једна главна команда над свом земљом нит заједнички комисари у обема, него ће свака од њих у свом делу држати војску под својом командом и поставити за себе свог комисара. Не треба ни помињати да херцег Августенбуршки сад зло стоји; Пруска ће га на сваки начин удаљити из земље. Што се пак тиче главне ствари, положај се великим силама овом погодбом није ни у чему променио. Целом погодбом том може се рећи да је само обустављена дипломатска војна, при чему се више гледало да се могу сносити одношаји заједничког господарства него да се дипломатији прекине даља радња.

7. и 8. ов. м. цар аустријски и краљ пруски имали су састанак у Салцбургу. „*Фрмдлт.*“ мисли, да се овај састанак може сматрати као повод или претеча даљим састанцима међу немачким владаоцима, где се договарање не ће ограничити само на ствар шлезвиг-холштајнску, него ће ту бити реч и о немачком питању. То је већ наговестио и бивши министар Шмерлинг кад је о слави петстогодишњице бечког универзитета у беседи својој споменувши владалачки збор у Франкфурту рекао да ће се и по трећи пут покушати да се Немачка уједини. Од то доба се једнако по новинама води реч о немачком парламенту. Чешки листови устају противу тога с највећом жестином. Између осталих примећава „*Народ*“: Ако се сме јединство Немачке ставити над монархијом аустријском, па од владаоца у монархији с 36 милиона житеља направити сизерен немачког савеза, онда и Словенима аустријским мора бити дозвољено да окрену своје погледе од Аустрије и њезина владаоца па да пођу својим путем. Онога часа, кад се узможе говорити о уједињењу немачког народа, не може нико на пут стати да 18 милиона аустријских Словена не устану да уједине словенско племе које је велико 80 милиона. „*Народ*“ наводи даље да ће немачки парламенат ако се састави учинити да ће морати да буде и парламента словенског, румунског и италијанског, па завршује питајући: Шта ће онда бити од Аустрије?

У Аустрији се — наравно изван Угарске — спрема да се по различитим провинцијама судска и управна власт са свим из темеља на ново уреди. Среске су власти до сад свршавале и судске и политичне послове у првом степену; то ће се сад укинути па политичне ствари предати општинама, а судске доћи окружним судовима, који ће решавати у првом степену. А будући је народу тешко за свашта ићи суду, па да се тим начином не би когод у своме праву оштетио ни идући на суд излагао трошку: то ће за ситне ствари додани бити судовима нарочите судије који ће непрестано ићи од места до места па житељима спорове расправљати. *) Писмено не ће се радити ништа но све само усмено и јавно.

„*Алг. Цтг.*“ чује да је Пруска дала у Паризу преко свог посланика поверљивим начином изјавити да полабска војводства хоће са свим да присвоји себи. Француска је влада одговорила да ће да чека да види шта ће из тога произаћи па зрело да се промисли да ли би имала шта Пруској приметити. Француска се дакле за сад уздржава од свега и само ће ћутећки да гледа шта се ради. „*Лајп. Цтг.*“ разјашњава нам каква је Саксонској политика у овој ствари. Задатак је — вели — Саксонској ту прописан историјом. Аустријом није Саксонска никад у земљама својим била оштећена; њене границе према Чешкој остале су једне од толико векова; али Пруска је та, која је Саксонску направила малом, Саксонска само са штетом пруском може постати опет велика;; али само помоћу Аустрије може саксонска земља, која је у пређашњем простору своме смањена на полак, добити опет плодовите земље на Сали и Лаби, које јој је лепи сусед на Спреји при општој оној забуни по паду Наполеонову одузео. То је саксонска политика — но не само је саксонска, него је и немачка, јер како стоје ствари због ширења пруског, не остаје ништа друго: него ће Пруска бити још већа па мало по мало прогутати сву Немачку, или ће се опет вратити на простор, који је имала пре седмогодишњег рата.

Виртембершка је скупштина 6. ов. м. закључила молити владу, да се послужи средствима, која се слажу с народним интересима, па да изради да се царинска заједница у трговачком саобраћају с Италијом изједначи с народима који у том погледу најбоље стоје. Министар се Варнбилер изјаснио да томе не ће бити противан. По подне је министар унутрашњих дела у име краља завршио скупштини седнице.

Краљ белгијски је 5. ов. м. са снајом својом херцегињом Брабантском отпутовао у Остенде да се у морским илицама опорави од слабости. Син му је херцег Брабански с децом својом тамо још од 3. ов. м.

Цар је Наполеон свој дан 3. ов. м. провео у у Минхеузену код Страсбурга. У Паризу је било кишовито време па није могло бити велике свечаности. Напротив морска светковина у Шербуру, коју су правиле сједињене флоте енглеска и француска, била је величанствена; енглеску је флоту допратило 25 приватних ватрењача, које су све биле војнички уређене и с флотом заједно стајале. Страног је света било преко 100.000, па да би се толики свет имао где сместити морале су се у пољу направити колибе, јер је Шербур мала варош. За једну собу плаћало се по 80 франака на дан. Француски је адмирал узео једну гостионицу за себе и за енглеског адмирала само на три дана па је платио 14.000 франака. По енглеској штампи на тој су се морској светковини „руковала два народа, који предњаче човечанству“. „*Егл. К-ција*“ примећава: „Цела је истина да Енглези не сматрају данас више Француску као свога заклетог непријатеља, да воле с њом трговати него бити се, као што би и волели не имати с њом посла него ићи с Француском под руку па трећега кога изазивати.“ На светковини је било изјава узајамног поштовања и симпатије. Француски контр-адмирал издао је приказ, у коме каже, да то што је енглеска флота дошла на царев дан, показује како се поштује популарност царева и како су обе земље срдачним симпатијама сједињене. И беседе, које су том приликом говорене, дишу такође овим духом. О банкету је француски министар поморских дела наздравио краљици Викторији овако: „Пун задовољства, које делити мора свак који је искрен пријатељ својој земљи и човечанству, гледам ово срдачно и братско сједињење овде у пристаништу, које је већ видело уједињене и краљицу и цара. Богу хвала — прошло је време непријатељском саревновању; и још има такмице само за оно, што у свету може да послужи ствари цивилизације и слободе. Историја ће приповедати где ми — ступајући у ново време — сусретамо се са својим заставама само да заједнички човечанском роду отворимо нове и широке кругове, и где смо у некористољубивости својој позвали све народе да деле с нама награду наших трудова. То ће бити леп листак, који ће показати како су двома народима удаљене из срца старе предрасуде с кореном заједно, како њина радиност иде заједнички и напредује без престанка да на све стране рашири благостање и своја дивна дела изнесе

*) Ово наређење, које се мисли завести да судија иде по народу па правду изриче, стара је српска установа, — о њој изреком говоре §§-фи 108 и 173 Душанова законика. Што су дакле Срби имали пре 539 година, то ће данас да се заведе у Аустрији.

наступила дванаеста година живота мог, поведе ме покојни чича Обрад у страни свет по трговини, па како у то време уста Карађорђе на оне крвожедне зверке — *дахије*, мој сиромах чича Обрад остави ме с једним његовим калаузом у једном селу са стоком, па одмах похита преко Дунава у Србију да се нађе код куће, — и ја сам дуго на њега чекао, док најпосле место њега не дође глас — тужан глас да је погинуо на путу идући кући. Бог да му душу прости! — и скине капу погледавши у небо. — — — За мене овај глас бејаше горе него да ме је пушка ударила, јер с оно мало заслужених новаца, а још слаб и нејачак шта сам знао друго чинити но молити се Богу и чекати на избављење! На скоро на препоруку калауза чича Радоја — тако сам га звао — погодим се да служим код једнога Србина у Банату и тако сам служећи код тог доброг Србина и одрастао. Међу тим борба за слободу трајала је непрестано а у мојим грудима све се већма распаљиваше огањ да се и ја борим за слободу, а при помислу на моје родитеље ја бих чини ми се прнуо па да у један мах паднем у наручја мојих родитеља! Али то све заман беше, мој ме господар не хте пустити а пребећи несам могао; па тако ти побратиме преживех у туђини у самом јаду! Дође и 1813-та кобна година кад се сахрани све оно што је Србин за десет година онако јуначки борећи се задобио! Сад већ више није ме могао нико задржати — помисао на крваву битку варваринску распаљивала би ми крв, па онда ни на смрт несам помишљао. Оставим дакле газду а пређем овамо са сто дуката које сам уштедео служећи за девет година. Сад ми је у име божје већ 22 године, пун сам снаге, воље и решивости, готов сам да се жртвујем за народ, па зашто да овако у чами проводим живот, гледећи како помамни Турци тамане јадну браћу? — Не ћу тако ми Бога! Идем у хајдуке па да из планине нападам на те изелице и да их таманим, као што они моју браћу тамане. Кад несам био срећан да се борим с осталом мојом браћом, ја ћу скупити дружиницу па ћемо се тако предати у наручја гори и планини — и онда ће задрхтати све што испод нашег гнезда прође!... То је моја исповест побратиме. — Ето у овој торби стоји ми оружје и одело, па хоћу пред тобом да се обучем, и оружје да заједнички приденемо.

Чедемиљ које зачуђен које потресен исповешћу Огњановом, скочи па ухвати побратима за руку.

— Побратиме, не ћеш сам тако ми Бага, и ја ћу, с тобом, па ма куд било, ја не ћу да се од тебе растајем...

— Ја те не пуштам побратиме — ти имаш старе родитеље па на коме ћеш њих да оставиш? Остани молим те Чедомиље — они би ме клели што им одведох и последњу наду њихову!

— Мени ће дозволити мајка — и онда побратиме мораш ме узети за друга!...

Међу тим Огњан је већ све раздрешио из торбе. Чедомиљ му помогне да се обуче а сведок је томе крвава Морава — и она је чула шта је Огњан исповедио....

— Јатагану моја веља надо,
А пиштољи два брата рођена
Оштра сабљо моја мила сејо,
Дуга пушко и отац и мајко,
Немојте ме изневерит' млада —
У добре сте допанули руке:
Док се винем гори у планине
Па сакупим малу дружиницу,
Мало друга — гује под каменом:
Осветићу моју јадну браћу...

— Веруј ми побратиме никад несам овако срећан био, ваљда с тога што и ја хоћу да постанем Србин, што хоћу да се борим за слобо-

на видик у оној сјајној такмици, на коју од времена на време позивамо раденике са свега света. Јест, слободна мора, мирне борбе рада, благотворна освојења трговине су то, што хоће обе оне племените пред вама сједињене заставе. Бог нека их свагда заклони!“ Херцег Сомерзетски, први лорд адмиралства, одговорио је наздравивши цару; прима здравицу напијену краљици као доказ срдачнога пријатељства француске владе, одговора у име владе енглеске, па зна за цело да ће изразити и шта жели велика већина енглеског народа, кад вели да Енглеска тако исто осећа према Француској и њезином владаоцу. „Ми желимо да добро споразумљење међу обема земљама траје дуго. Он (беседник) то жели што се тим не само умножава Француској и Енглеској благо, него и Европи осигурава мирни напредак и срећа. Кад су год флоте енглеска и француска радиле заједнички, никад то чиниле нису што су бајаги тежиле да се земље њихове увеличају; ишле су само на то, да учине да се поштује вера у уговоре и да дођу до истих користи и за друге народе као и за себе. Нада се да ће обе земље вавек ићи тим путем. Наздравља цару не само у име енглеске владе него и у име свакога просвећеног Енглеза.“ 5. ов. м. обе су флоте имале отпловити у Плимаут.

У Букурешту је доиста 3. ов. мес. био крвав метеж. Накнадни извештаји јављају да је бој трајао три сахата, а заметнуо се на новом пазоришту и код варошке куће, где су се метежници укопали били те се мораше топови узети да се отуда истерају. Ту је највише крви проливено, али опет зато сразмерно је мало и на једној и на другој страни пало мртвих и рањених. Бој су отворили прво сами метежници пуцајући на војску и бацајући се на њу камењем, а цео метеж је направила бољарска партија, која хоће да се назива либералном. Позатвораних има много, међу тима су и Јован Братијано, Розетија, Браило и Голеско. Генерал Флореско, који заповедаше војском, издао је прокламацију благодарећи грађанству и војсци што се добро владаху, а грађине уједно и опомињући да свак гледа свој посао. Ред после није никако више поремећиван, и метеж је прошао без сваких последица за државне одношаје. Кнез Куза скорим се очекује да се врати из Емса.

У Анкони је колера попустила од своје жестине, којом је почела била морити кад се појавила. 7. ов. мес. умрло је њих 32, и то осморо који су се тај дан разболели, а остали који су од пређашњих дана боловали.

У Атини је скупштина примила одговор на престолну беседу онако како јој је од стране министарске предложен. Исто тако примила је и закон, по ком ће се у напредак чиновницима издавати плата за једну трећину у записима државне благајнице који носе интереса. У пристаништу саламиском има по 100 лађа које издржавају карантин због колере; иначе у Грчкој нема нигде ове болести и свуда је са стањем здравља људског да не може боље бити.

У Смирни је за четири дана, на име од 26. до 30. пр. мес. умрло од колере 215 лица. Руски пароплови због те болести престали су возити у Сирију, Мисир и Турску. У Родосу био је само један случај да се човек разболио од колере. У Кипру је умрьо од колере француски консул гроф Марикурт. У Цариграду је 27., 28. и 29. пр. мес. умрло њих 846, а ту нису урачунани и они који су помрли у Скутару. У Солуну умире на дан по 25 до 30 људи; болест се та појавила и у Багдаду и у Буширу. Карантини су дигнути за све лађе, које долазе из пристаништа где има колере. Главни губернатор трепезунски премешта се у Ерзерум.

Лађа она, што је носила жицу телеграфску да је спусти у море па тако Европу и Америку скопча, 5. ов. м. врэтила се у Крукхавен у Ирској. Жица се прекинула 21. пр. м. кад су је на 3900 аршина из дубљине морске извлачили да неку погрешку поправе. Већ им је скоро изашло било за руком наћи је опет, и три пута су је ухватили били, али попуцаше конопци, којима је вучена горе, те после до 30. пр. м. сви даљи покушаји пођоше узалуд. Сад намеравају вратити се с новим справама за извлачење из мора; на прекинутим конопцима оставили су привезане ствари које пливају по води да не могу потонути те да знају место где жица у мору лежи. Људи који се разумеју кажу да ствар није пропала, да ће се жица наћи и опет удесити.

По гласовима из Новог Јорка од 27. пр. м. влада је у сједињеним државама заповедила војсци у Тексасу да се не меша ништа у догађаје, који се збивају у Мехици, но нека се према свему влада неутрално. Президент Џонсон оздравио је са свим. Црначке регименте настаниће се по главним местима у јужној Каролини. У Чарлестону је био неки сукоб међу грађанским и војничким властима.

БЕОГРАДСКЕ НОВОСТИ.

* Војни министар г. пуковник Миливој Петровић јуче је отпутовао у Крагујевац, а министер финанције г. Коста Цукић вечерас се враћа из Пожаревца.

НАЈНОВИЈА ПОШТА.

Као што напред јављамо, цар аустријски и краљ пруски састали су се у суботу 7. ов. мес. у Салцбургу, где је цар приспео из јутра а краљ у вече, а сутра дан имали су заједно отићи у Ишл. С њима су не само њихови министри спољашњих дела, гроф Менсдорф и г. Бизмарк, него и дотични посланици, на име аустријски код баварског двора гроф Бломе, који је у Гастајну водио договоре, и пруски код двора бечког барон Вертер, а такође и војни пуномоћници пруски и аустријски из Беча, Берлина и Франкфурта. Менсдорф и Бизмарк походили су један другог пре него што им се монарси састаше и дуго су се разговарали. У Салцбургу је био и велики херцег Олденбуршки са својим министром Ресингом. Био је такође и херцег Хесенски и краљ баварски, а и енглески посланик из Берлина лорд Непир, и овај је последњи говорио с дотичним министрима. Ту је потписана погодба у смотрењу Шлезвиг-Холштајна, која је 2. ов. мес. закључена у Гастајну. У ствари је са свим онака, као што напред јависмо. Берлинским официозним органима препоручено је да изјављују да Пруска има за што да је задовољна овом погодбом, ма да је њом уређено само питање заједничког господарства. Херцег Августенбуршки отишао је из Кила отпутовавши по жељи краљице Викторије у Кобург. Цар Наполеон је са женом својом 7. ов. мес. на два дана отпутовао у Арененберг у Швајцарској, куда га воде побожни спомени. Као што „*Патрија*“ пише, јуче су имали бити у Фонтенблу, где ће остати до 24. и. мес. Царски је принц већ тамо. За светковину, коју су флоте правиле у Шербуру, каже „*Патрија*“ да је то демонстрација за Мехику и Канаду ако би од Америке биле нападнуте. У Париз је дошао маркиз Мутије; при поласку свом из Цариграда био је код султана, који га је примио врло ласкаво. Говори се да ће се цар Александар састати с царом Наполеоном. Гласови из Штокхолма говоре да је руски утицај на ново утврђен у скандинавским краљевствима. Велики кнез Константин израдио је те ће Шведска остати неутрална ако се у Европи роди какав сукоб. Будући је Данска и онако пријатељ Русији, то се може узети да је посао рускоме великом кнезу у Штокхолму испао срећно, и то у смислу противу западних сила. У Букурешту има их до 150 позатвораних, који су помешани у метеж што се ономадне тамо догоди. Међу затворенима је много нижих бољара. Сад је тамо све опет на миру и у реду. Хрватско-славонски је сабор одложен до 27. Септ. Тада ће сазван бити и угарски, а — као што се чује — и осталих круновина аустријских. У Реци је 8. ов. м. била нека манифестација од стране народа у смислу том да се приморје сједини с Угарском. „*Дебата*“ чује да се има у намери опет завести угарску дворску комору, наравно у неколико према данашњим потребама преиначену. Тим би се државне финанције царства аустријског опет раздвојиле и њима би се од прилике управљало онако исто као и пре револуције од 1848. Говори се да ће гроф Емил Дежефија постављен бити да управља овом дворском комором угарском.

Курс. # ц. 5 фр. 18 н., сребро $7\frac{1}{4}\%$.

ОГЛАСИ.

На данъ 14. Августа ов. год. продаваће се у Београду на теразијама кодъ чесме 40 воено-правителствены коня, кои су за воену службу неспособни, а у Крагуевцу при тамошнѣмъ началничеству 10, и у Ужицу при началничеству ужичкомъ 1 конь друге брдске батерiе на явной лицитацiи.

Министеръ воени обзнанюючи ову продаю позива свакога, кои би когъ одъ овы коня купити желiо, да на означено место поменутогъ дана на лицитацiю дође, где ће и списакъ свакогъ поименце коня быти, съ описомъ шта кога за воену службу чини неспособнимъ.

Е. № 2298. Издано изъ канцеларiе економногъ оделѣня министерства военогъ 20. Юлiя 1865 у Београду. (3—3)

Управо сад је изашло и у књижарници *Вел. Валожића* у Београду може се добити:

СРБИ И ИСТОЧНО ПИТАЊЕ.

Од једног Србина.

У Београду у државној књигопечатњи 1865 На 8-ку, стр. 28. Цена: 2 гр. ч. (1—3)

ЦЕНЕ

БРАШНУ И ОСТАЛИМ МЛИНАРСКИМ ПРОИЗВОДИМА У МАГАЗИ

А. ЊЕМЕЦА

у Београду на Сави.

Готово плаћање. Кад се купи више од 50 цакова, даје се особит шконто, а без обвезаности за цене.

БРАШНО:	ока по пара	бечка цента у банкн.
№0. кнежевско (Kaiserauszug)	90	9 фр. 00 н.
№1. језграсто (Bäckerauszug)	80	8 „ 00 „
№2. пекарско белич. (1-ts Mundmehl)	70	7 „ 00 „
№3. друго белич. (2 ts Mundmehl)	50	5 „ 00 „
№4 кухињско (Semelmehl)	40	4 „ 00 „
№5. последње (Weispohl)	30	3 „ 00 „
№6 црно (Schwarzpohl)	—	— „ — „
КРУПИЦА (Gries):		
А. крупнија (grober Tafelgries)	90	9 „ 00 „
В. ситнија (feiner Gries)	90	9 „ 00 „
С. обична (gewöhnlicher Gries)	80	8 „ 00 „

У цаковима има 60 до 85 ока нето; на цак рачуна се 1 ока даре. Цакови наплаћују се по 10 гроша; кад се цакови у течају од два месеца у добром стању поврате — поврате се за цакове уложени новци.

Стана Тан. Милојевићка издаје под кирију своју кућу до г. министра Николе Христића, у којој има пет соба, кујна, подрум, штала, шупа и бунар. Распитати ваља у истој кући. (2—3)

ДОБРА СИРЊЕТА, особито за туршију, може се добити у парној илици по 26 пара ока, у бурадима од 10 и 12 акова с буретом по 36 пара ока, а у тројкама од добре граће с потпуних 120 ока с буретом за 120 гр. (2—6)

У овдашњој јеванђеличкој школи започиње нов школски течај 15. Августа. Зато се родитељи, који би желели децу своју дати у ову школу, умољавају да их за раније уписати даду, а то може бити сваки дан из јутра. (3—3)

У Београду 2. Августа 1865.

Учитељ ВИКТОР. Надзиратељ школски, пастор КЕЛН.

МОЛИМ ДА СЕ ЧИТА.

Потписани узео сам кавану с гостионицом Милана Гентића, која је на главном друму београдском у Ваљеву. За то се муштеријама мојим препоручујем и молим да ме изволе посештавати, а обећавам се да ћу свакога добрим јелом и пићем, чистим станом и уљудном послугом а за врло умерену награду послужити. У исто доба јављам да у гостионици овој имам и пространу шупу за кола и шталу за коње

У Ваљево 21. Јула 1865.

ИЛИЈА РАНКОВИЋ, иначе Бакал, гостиничар.

(3—3)

ду! — — — Хајдемо побратиме да се опростим с помајком и поочимом па да се путује — већ се и сумрачак даде.

Чедомиљ који је до сад пред њим с чудним осећањем стајао, само га ухвати за руку па одоше. (Продужиће се.)

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној штампарији.